

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 9 Sayı: 47 Volume: 9 Issue: 47
Aralık 2016 December 2016
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM KAPSAMINDA YEŞİL YILDIZ ÇEVREYE DUYARLILIK PROJESİ GREEN STAR UNDER ENVIRONMENTAL SUSTAINABLE TOURISM PROJECT SENSITIVITY

Menekşe CÖMERT*
Esra ÖZATA**

Öz

Turizm, çevre ve sürdürülebilir kalkınma, birbiriyle ilişkilendirilen ve birbirini tamamlayan kavramlardır. Sürdürülebilir turizm; turizmin, içinde gerçekleştiği doğal ortamın uzun bir dönemde turizme can veren kaynaklara zarar verilmeksizin uygulamaya konulabilecek bir turizm anlayışını ifade etmektedir. Turizm endüstrisinin varlığının tümüyle çevre ve insan arasındaki ilişkiye dayandığı dikkate alındığında, turizmde sürdürülebilirliğin mümkün kılınabilmesinin önemli bir strateji gerektirdiği anlaşılmaktadır. Günümüzde işletmeler kar elde etmek amacıyla artık sosyal olaylara ve çevreye duyarlı şekilde hareket ederek hedeflerine ulaşmak istemektedirler. Bununla birlikte sosyal sorumluluk projeleri yürütülmektedir. Özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2008 yılı Eylül ayından itibaren çevreye duyarlı konaklama işletmelerine "yeşil yıldız" verme uygulaması sosyal sorumluluk anlayışının ön plana çıkmasına neden olmuştur. Bu çalışmada, turizm açısından önemli olan sürdürülebilir turizm ve yeşil pazarlama kapsamında çevreye duyarlılık ve sosyal sorumluluk anlayışı doğrultusunda yeşil yıldız projesinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Turizm, Yeşil Pazarlama, Yeşil Yıldız.

Abstract

Tourism, environment and sustainable development, which are interrelated and mutually complementary concepts. Sustainable tourism; tourism, in the long term the resources of the natural environment that can occur tourism represents a tourism concept that can be implemented without harm. When fully taken into account the existence of the tourism industry is based on the relationship between the environment and human, it is understood that tourism is an important strategy requires being able to make available sustainability. Today with the aim to achieve operating profit is now so sensitive to social issues and the environment they want to achieve their goals by acting. However, social responsibility projects are carried out. In particular, the Ministry of Culture and Tourism to stay environmentally conscious company since September 2008. "green star" did not practice has led to the emergence of the concept of social responsibility. In this study, tourism is important in terms of sustainable tourism and green marketing scope in accordance with environmental sensitivity and social responsibility project aimed to investigate the green star.

Keywords: Sustainable Tourism, Green Marketing, Green Star.

1. GİRİŞ

Son yüzyılda hızlı gelişen teknoloji ve endüstrinin ortaya çıkardığı çevre kaynaklı problemler, kontrolsüz artan nüfus ve dünya kaynaklarının sınırlılığı nedeniyle insanları sürdürülebilirlik kavramının araştırılması ve uygulanmasına yönlendirmiştir (Gündüz, 2004). Sürdürülebilirlik kavramı, çevre korumacı politikaların ulusal ve uluslararası düzeyde önem kazandığı 1970'li yıllardan itibaren küresel boyutlarda düşünülmesi gereken bir olgu haline gelmiştir (Tuğdemir ve vd., 2016). Bir diğer ifadeyle sürdürülebilir turizm, yerel kaynakların korunması, yaşam kalitesinin yükseltilmesi, turistik tüketicilerin ve bölge halkının ihtiyaçlarının gelecek düşünülerek karşılanması, ülkenin kültürel bütünlüğüne ve çevresine uygun turizm kapasitelerinin geliştirilmesidir (Seyhan ve Yılmaz, 2010). Aynı zamanda ekonomik, sosyal ve çevresel anlamda dengeli ve planlı bir altyapının oluşturulmasına bağlıdır (Acuner, 2015). Sürdürülebilir kalkınmanın, dünyanın geleceği açısından taşıdığı önemin anlaşılması ile her sektör kendi işi ile ilintili sürdürülebilirlik çözümünü üretmeye yönelmiştir. Turizmde de, turizmin çevre ile içinde bulunduğu yoğun etkileşim nedeniyle, bu tür bir çözüm ortamının oluşmasına gerek duyulmaktadır (Yılmaz ve vd., 2015). Kültürel ve doğal kaynakların hızlı bir şekilde zarar görmeye devam etmesi durumunda turizmin temelini oluşturan birçok kaynak yok olacaktır (Eser ve vd., 2010). Bu tür bir çözüm ortamının yaratılması doğrultusunda turizm sektörü bünyesinde, çevresel değerler ve sürdürülebilir kalkınma kavramları arasında değişik çözümlere ulaşmayı hedefleyen farklı yorumlar ortaya çıkmaktadır (Yılmaz ve vd., 2015). Bütün ülkelerde gerek işletmeler gerekse tüketiciler arasında çevre bilincinin yerleşmesi, çeşitli sivil toplum örgütlerinin oluşumuna ve hükümetleri de bu konuyla ilgili yasal düzenlemeler yapmaya zorlamıştır. Üretim ve tüketimin her aşamasında çevreyle ilgili faktörler ön plana çıkmıştır, işletmeler üretim

*Dr., Gazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları.

**Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Yüksek Lisans Programı.

stratejilerini çevreye zarar vermeyen ve doğal dengeyi bozmayan ürünlere göre yeniden şekillendirmişlerdir (Aslan ve Çınar, 2015). Turizmin geleceğe yönelik devamlılığını sağlamak sürdürülebilir bir turizm anlayışıyla mümkündür. Turizm arz potansiyelinin yüksek olduğu, yıpranmamış doğal, tarihi ve sosyo-kültürel çekiciliklere sahip ülkeler, kaynaklarını planlı ve koruma-kullanma ilkelerine bağlı kalarak kullanılmalıdır (Eser ve vd., 2010). Pazarlama stratejileri işletmelerin rakiplerinden farklılaşması konusunda değer temelli olmayı hedeflemektedir. Sosyal sorumluluk, işletmelerin içinde yer aldıkları toplumda, kendilerinden kaynaklanan ya da kendileri dışında oluşan çeşitli sosyal sorunların çözümünde etkin bir rol üstlenmeleridir (Özkaya, 2010). Değer temelli olabilmeyenin en önemli noktası ise, ekonomik anlamda olduğu kadar sosyal anlamda da topluma fayda sağlamaktır (Sağır ve Türkeri, 2015). Sosyal sorumluluk esas itibarıyla işletmenin içinde yer aldığı sosyal, ekonomik, siyasal, hukuki, psikolojik, doğal, teknolojik vb. faktörlerin işletme üzerindeki etkilerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Özkaya, 2010). Çevreye duyarlı konaklama işletmeleri için uygulanmakta olan Tebliğ aşağıdaki konuları içermektedir (Seyhan, 2010):

- Enerji, su, çevreye zararlı maddelerin tüketiminin ve atık miktarının azaltılmasını,
- Enerji verimliliğinin artırılmasını,
- Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının teşvik edilmesini,
- Konaklama işletmelerinin yatırım aşamasından itibaren çevreye duyarlı olarak planlanmalarını ve gerçekleştirilmelerini,
- Tesisin çevreye uyumunu,
- Çevreyi güzelleştirici düzenleme ve etkinlikleri,
- Ekolojik mimariyi,
- Çevreye duyarlılık konusunda bilinçlendirmeyi,
- Eğitim sağlanmasını
- İlgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılmasını kapsamaktadır.

Bu çalışmada ise işletmelerin sosyal sorumluluk anlayışı doğrultusunda turizmde sürdürülebilirliği sağlaması ve bu kapsamda yeşil yıldız sertifikasının incelenmesi amaçlanmıştır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Sürdürülebilir Turizm

Turizmin gelişimi ve toplumların varlığı için önemli olan çevresel, kültürel, tarihi ve toplumsal değerlerin korunması sürdürülebilir pazarlama yaklaşımları ve arz-talep dengesi ile mümkündür (Yıldız ve Kılıç, 2016). Arz-talep dengesiyle beraber turizm sektörü dünyadaki ekonomik, teknolojik ve siyasal değişimlere paralel olarak hızla gelişmekte ve ülke ekonomilerinde önemli bir yer almaktadır (Can, 2013). Son yıllarda turizmde sürdürülebilirlik kavramı hemen hemen tüm alanlara yansımıştır. Beşeri yaşamın bir gerekliliği olarak ortaya çıkmış ve tarımın, kentlerin, turizmin, teknolojinin vb. birçok örneğin sürdürülebilirliği, farklı alanlarda örnek niteliği taşımıştır. Hepsini farklı toplumsal boyuttadır, ancak ortak olan özellikleri insanın geleceğini konu almaları ve hangi alan için düşünülüyorsa o alanın kaynaklarının korunmasını amaç edinmeleridir (Demirel, 2010). Bu amaç doğrultusunda sürdürülebilir kalkınma ve turizm arasındaki ilişkiler, çevresel değerler üzerinde odaklanmaktadır. Turistik çekim unsurlarının büyük ölçüde çevre elemanlarına bağlı olması nedeniyle doğal ve kültürel çevrenin korunması ve geliştirilmesi turistik çekiciliği büyük ölçüde attırmaktadır (Can, 2008). Sürdürülebilir kalkınmanın hedefi ekonomik büyümeyi doğal kaynakları koruyarak gerçekleştirmektir (Akış, 1999). Ekonomik büyümeyle beraber turizm; yerel halka ekonomik ve sosyal olarak fayda sağlama ve çevreyi koruma adına çok özel bir yere sahiptir. Turizm içerisinde ekonomik gelişim ve çevreyi koruma birbiri ile çelişen amaçlar olarak değerlendirilmemelidir. Doğru politikalar ile bu iki olgu birbirini daha da güçlendirecektir (Tüsiad, 2012).

Dünya Turizm Örgütü (WHO), sürdürülebilir turizmi şöyle tanımlamaktadır; Turizmde sürdürülebilir kalkınma, gelecekteki fırsatları koruyup geliştirmeyi gözeterek, bugünkü turistlerin ve ev sahipliği yapan bölgelerin ihtiyaçlarını karşılama ilkesini benimser. Sürdürülebilir turizm ürünleri; turistik kalkınma ile zarar görmek yerine yararlı olan yerel çevre, toplum ve kültürlerle uyum içinde işlenen ürünlerdir (Tüsiad, 2012). Türkiye’de turizm hareketleri deniz, kum, güneş ekseninde yer alan kıyı kesimlerinde yoğunlaşmıştır. Söz konusu kıyı bölgelerinde artan turistik yatırımlardan kaynaklanan aşırı bir betonlaşma olmuş, bu durum ilgili yörelerin turistik çekiciliğini azalttığı gibi alt yapı yetersizliğinden kaynaklanan sorunlara neden olmuştur. Turizmin bugünkü ve gelecekteki başarısı açısından potansiyel bir tehlike teşkil eden bu koşullar, turizm planlamasının yeni yaklaşımlarla ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bu yaklaşımın ana eksenine sürdürülebilirlik kavramının dâhil edilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir (Can, 2008).

2.2. İşletmelerde Sosyal Sorumluluk Anlayışı

Çevre duyarlılığı artan tüketiciler karşısında, işletmelerin bu zorlu rekabet ortamında ayakta kalabilmeleri için toplumsal bilinç ve sosyal sorumluluğa sahip olmaları gerekmektedir (Karaca, 2013). Başkalarının ve toplumun çevre hakkına saygılı olmak konusunda gerçek ve tüzel kişilere toplumsal ve etik

bir sorumluluk düşmektedir (Dolmacı ve Bulgan, 2013). Günümüzde işletmeler kar elde etmek amacının yanında artık sosyal olaylara ve çevreye duyarlı şekilde hareket ederek hedeflerine ulaşmak istemektedirler (Ceyhan ve Ada, 2015). Bu bağlamda toplumun birer üyesi olan günümüz işletmeleri değişen turist/ müşteri taleplerine paralel olarak sosyal sorumluluk faaliyetlerini arttırmış, toplumu ilgilendiren çevresel, sosyal, ekonomik vb. faaliyetlerde daha fazla yer almaya başlamışlardır (Türker ve Uçar, 2013).

Sürdürülebilir turizm kapsamında, çevrenin korunması, çevre bilincinin geliştirilmesi ve dolayısıyla yeşil ekonomi ve yeşil turizme geçişin kaynağı olan yeşil yıldız çevreye duyarlılık projesi, turistik tesislerin çevreye olan olumlu katkılarının teşvik edilmesi ve özendirilmesi amacıyla tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de konaklama işletmeleri tarafından uygulanmaktadır (Tutar, 2015).

İşletmeler, çevresini görebilen, yaşadığı ve bağımlı olduğu doğal ve kültürel çevresiyle bütünleşebilen, dünyayı ve insanları daha iyi anlayabilen ve gözlemleyebilen, daha yapıcı ilişkiye açık olan ve sorumlu bir şekilde hareket eden bir anlayışla faaliyette bulunmalıdırlar (Üstünay, 2008). İşletmelerin sahip oldukları güç, etki alanları ve imkânları düşünüldüğünde, işletmelerin çevreye karşı duyarlı bir yönetim anlayışı ve uygulamalarına sahip olmaları son derece önem arz etmektedir (Türk ve Harbalıoğlu, 2015). Hükümetler yasal düzenlemeler ile, sivil toplum kuruluşları baskı ve tepkilerle ve işletmelerde faaliyetleri ile çevreyi etkilemektedir. Toplumda oluşan genel kanı, çevre sorunlarına işletme faaliyetlerinin neden olduğu ve çözümünde yine işletmeler düzeyinde aranması gerektiğidir. Bu nedenle özellikle işletmelerin pazarlama faaliyetlerinin çevreye duyarlı olması önemlidir (Marangoz ve Önce, 2003). Sosyal sorumluluk kavramı işletmelerin toplumda ahlâkî birer araç olarak yer almaları ve toplum amaçlarıyla uyumlu faaliyet göstermeleri düşüncesine dayanır. İşletmelerin sosyal sorumluluğu, tüm paydaşlarının gereksinimlerinin veya beklentilerinin karşılanması olarak tanımlanmaktadır (Ateşoğlu ve Türker, 2010). Sosyal sorumluluk, tüm bireylerin ve yönetimlerin, içinde yaşadıkları toplumun yaşam kalitesini iyileştirmek için, kendi çalışanları ve onların aileleri, yerel halk ve bütün toplumla birlikte sürdürülebilir bir dünya için ahlâkî, ekonomik, yasal, çevresel, kültürel ve sosyal gelişmeye destek vermesidir (Türk ve Gök, 2010). Çevresel duyarlılık artık rekabet üstünlüğü sağlamaktadır. İşte bu noktada hem sanayi hem de hizmet endüstrilerinde yeşil pazarlama kavramı ortaya çıkmış ve tüketicilerin, paydaşların, hükümetlerin de desteğiyle işletmeler artık yeni bir sürece girmiştir (Atay ve Dilek, 2013). Sosyal sorumluluk ile ilgili gelişmeler işletmecilikte çevreye duyarlı yaklaşımları kapsayan yeşil işletmecilik anlayışının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Yeşil işletmecilik, ekolojik dengeye en az zarar verecek, hatta bu zararı tamamen bertaraf edecek alternatifler üzerine odaklanmak, taşeronlarını ve tedarikçilerini bu zihniyetle seçmek, yeşil ürün ve hizmeti bir pazarlama stratejisi olmaktan öteye götürmek ve yeşil yaşam kalitesinin yaratıcısı olmak demektir (Türk ve Gök, 2010).

2.3. Yeşil Pazarlama ve Yeşil Yıldız Projesi

İlk olarak 1975 yılında AMA (American Marketing Association) tarafından düzenlenen bir seminerde ortaya koyulan bir kavram olan “yeşil pazarlama”; özellikle otel işletmelerinin çevresel-sosyal sorumluluk kapsamında takip ettikleri bir pazarlama stratejisidir (Tutar, 2015). Çevre sorunlarının temelinde doğal kaynaklar sınırsızdır anlayışı yatmaktadır. İnsanoğlunun kaynakları sınırsızmışçasına kullanması çevresel tahribata yol açmaktadır. İnsanların sergilediği bilinçsiz davranışlar sonucu dünyanın dengesi bozularak küresel ısınma, iklim değişikliği gibi pek çok çevre problemi meydana gelmiştir. Çevreye verdiği tahribatı fark edip; yaşam tarzını değiştiren bireyler artık satın alma davranışlarında çevreye daha az zarar veren ürünleri tercih etmeye başlamışlardır. Bu durumu fark eden işletmeler de bunu bir rekabet avantajı olarak görüp; üretim ve pazarlama faaliyetlerinde kullanmaya başlamışlardır. Tüm bu gelişmeler sonucunda “çevresel (yeşil) işletme”, “yeşil pazarlama”, “yeşil tüketim”, “yeşil tüketici” ve “yeşil ürün” gibi kavramlar ortaya çıkmıştır (Kuduz, 2011). Doğaya zarar vermeden gelecek nesillere temiz bir çevre bırakmak için ekonomik kalkınmanın gerçekleşmesidir (Erkan ve ark., 2013). Yeşil pazarlama, toplumun istek ve ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik faaliyetlerin çevreye duyarlı bir şekilde yerine getirilmesidir (Aytekin, 2007).

Çevrenin korunmasına yönelik önlemler ülkemizde giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu nedenle, çevreye duyarlı konaklama işletmeleri için uygulanmakta olan sınıflandırma formu, güncelleştirilmiş ve geliştirilmiş olup “Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerine Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi Belgesi Verilmesine Dair 2008/3 no’lu Tebliğ” ekinde, 22.09.2008 tarih ve 27005 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (WEB1).

Yeşil yıldız uygulamasının amacı, “çevrenin korunması, çevre bilincinin geliştirilmesi, turistik konaklama işletmelerinde çevreye duyarlı yapılaşmanın ve işletmecilik özelliklerinin teşvik edilmesi” şeklinde belirtilmiştir (Saçılık ve Çevik, 2014). Yeşil Yıldız sertifikasyon programı, otellerin inşaat aşamasından itibaren çevreye duyarlı olarak tasarlanmasını, planlanmasını ve işletmeye açılmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Yeşil Yıldız sertifikasını alabilmek için oteller; enerji, su, çevreye zararlı maddelerin tüketiminin ve atık miktarının azaltılmasını, enerji verimliliğinin artırılmasını, yenilenebilir

enerji kaynaklarının kullanımının teşvik edilmesini, konaklama işletmelerinin yatırım aşamasından itibaren çevreye duyarlı olarak planlanmalarını ve çevreye duyarlılık konusunda eğitim sağlamaları gibi uygulamaları yerine getirmek durumundadır (Giritlioğlu ve Güzel, 2015). Çevreye duyarlı tesisler için oluşturulmuş, 10 başlık altında toplam 122 kriterden oluşan sınıflandırma formu aracılığıyla asgari standartları karşılayan otellere verilen bu yıldızın ayrıcalıkları, işletmelerin doğayı korumaya yardımcı olmasının yanı sıra tanıtım ve pazarlama stratejilerine de katkı sağlamak olarak ifade edilmiştir (Akdağ ve vd., 2014).

2.3.1.Yeşil Yıldız Sertifikası Alınma Süreci

Yeşil Yıldız sertifikası Bakanlık tarafından belirlenmiş olan koşulları sağlayan ve Turizm İşletme Belgesine sahip konaklama işletmeleri alabilmektedir (Giritlioğlu ve Güzel, 2015). Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi unvanı almak için Turizm İşletmesi Belgesine sahip olmak ve belirlenen şartları yerine getirmek yeterlidir (Taşlıçay, 2012). Bakanlık tarafından belirlenen bu şartlara göre incelenen oteller, şehir ya da kıyı oteli olma durumu da göz önünde bulundurularak değerlendirilir. Konaklama işletmesinin sınıfına göre yeterli puanı aldığı takdirde Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi belgesi almaya hak kazanır. Bu belge her iki yılda bir Bakanlıkça denetlenerek Yeşil Yıldızın işletme açısından devamlılığı sağlanır (Giritlioğlu ve Güzel, 2015). Kültür ve Turizm Bakanlığınca temelleri 1993 yılında atılan uygulamayla 2013'de yeşil yıldız almaya hak kazanan 22 çevreye duyarlı tesis bulunurken, bu sayı 2014 Haziran ayında 103'e, 2014 ağustos itibariyle 125'e, 2015 Nisan ayı itibariyle 214 e ulaşmıştır (Tutar, 2015).

Tesisin değerlendirmeye alınması için yerine getirmesi gereken temel şartlar aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır (Arısoy, 2014):

- İşletmelerin çevre politikası ve eylem planının olması,
- Tesiste eylem planını uygulayacak özel bir yetkilinin olması veya işletmede uygulamadan sorumlu bir yetkili ile birlikte, bu hizmetin bir uzmandan veya uzman firmadan alınması,
- İşletme tarafından, çevre bilincinin artırılması, çevresel tedbirlerin ve eylem planının uygulanmasını temin etmek için personele eğitim verilmesi,
- Çevreye duyarlı atık su planının bulunması,
- Turizm konaklama işletmesinde kullanılan tüm tesisat, teçhizat ve donanımların koruyucu bakım ve onarımının periyodik olarak yaptırıldığına dair kayıtların tutulması,
- İşletmenin, su tüketimi, ısıtma ve soğutma için enerji tüketimi, elektrik tüketimi ve genel enerji tüketimi konusunda verileri toplaması ve izlemesi,
- İşletmede kullanılan kimyasal maddelerin izlenmesi ve verilerin toplanması,
- Tesiste ortaya çıkan atık miktarının izlenmesi ve verilerin toplanmasıdır.

2.3.2.Yeşil Yıldız Sertifikasının İşletmelere Faydaları

Yeşil yıldız sertifikasına sahip olmanın işletmeye sağladığı faydalar ise aşağıda sıralanmaktadır (Taşlıçay, 2012):

- İşletme ölçeğinde maliyetler orta vadede azalır, su ve enerji tasarrufu sağlanır,
- İşgücünün optimal kullanımı sağlanır,
- Çevreye zarar veren maddelerin tüketimi ve çevreye verdikleri zarar azalır,
- Yenilebilir enerji kaynaklarının kullanımı teşvik edilmiş olur,
- Geri dönüşümlü maddelerin kullanımı teşvik edilmiş olur,
- Tesisler ve çevre arasındaki uyum artar,
- Yatırımlar yapılmadan önce çevreye duyarlı olarak planlama yapılır,
- Pazarlama aşamasında işletmeye avantaj sağlar,
- Çevresel duyarlılık konusunda bilincin artmasını sağlar.

2.3.3.Türkiye’de Yeşil Yıldız Sertifikası Alan Oteller

Türkiye’de toplam 330 otel yeşil yıldız sertifikasına sahiptir. Bu oteller 30.06.2016 tarihi itibariyle Yeşil Yıldızlı Tesisler olarak belirtilmiştir (WEB2). Tablo 1 'de Yeşil Yıldız'a sahip olan oteller verilmektedir.

Tablo.1. Türkiye’de Yeşil Yıldız Sahip Olan Oteller

ADANA	DİVAN ADANA	ANTALYA	ROYAL ATLANTİS
ADANA	SHERATON ADANA HOTEL	ANTALYA	TRENDY SİDE BEACH
ADANA	ADANA HILTON SA	ANTALYA	MONACHUS HOTEL&SPA
AFYONKARAHİSAR	İKBAL THERMAL HOTEL & SPA	ANTALYA	CENDER OTELİ
AFYONKARAHİSAR	KOREL THERMAL RESORT CLINIC & SPA	ANTALYA	GRAND ZAMAN OTEL
AFYONKARAHİSAR	NG AFYON WELLNESS & CONVENTION	ANTALYA	IC HOTELS AIRPORT
ANKARA	BUTİK OTEL ONTUR	ANTALYA	CLUB OTEL MERMAİD VİLLAGE
ANKARA	DOĞA RESİDANCE	ANTALYA	SİDE LİLYUM HOTEL & SPA
ANKARA	MİDAS OTEL	ANTALYA	SİDE SUN OTELİ
ANKARA	RAMADA HOTEL	ANTALYA	CLUB DİZALYA

ANKARA	RADİSSON BLU HOTEL	ANTALYA	VENÜS OTELİ
ANKARA	HOTEL İÇKALE	ANTALYA	KRİZANTEM OTELİ
ANKARA	SWISS OTEL ANKARA	ANTALYA	MIRAMARE BEACH HOTEL
ANKARA	ANKARA VARAN / MÖVENPİCK OTEL	ANTALYA	SATURN PALACE RESORT OTEL
ANKARA	ANADOLU HOTELS DOWNTOWN ANKARA	ANTALYA	PANORAMA OTELİ
ANKARA	CROWNE PLAZA ANKARA	ANTALYA	CLUB HOTEL TURTAŞ
ANKARA	ANKARA HİLTONSA OTELİ	ANTALYA	TİTAN GARDEN
ANTALYA	SUNPARK BEACH APART OTEL	ANTALYA	ROYAL GARDEN SELECT&SUİT
ANTALYA	PALMIYE PARK APART OTEL	ANTALYA	TUI BLUE PALM GARDEN
ANTALYA	FOUGERE APART OTEL	ANTALYA	WATER PLANET OTEL VE AQUAPARK
ANTALYA	SİDE RESORT APART OTEL	ANTALYA	ARCADİA INTERNATIONAL HOTEL RESORT
ANTALYA	CLUB SİDAR	ANTALYA	SAPHİR
ANTALYA	PALMIYE BEACH OTEL	ANTALYA	MİRACLE OTEL
ANTALYA	SİDELYA OTELİ	ANTALYA	PGS HOTELS KİRİŞ RESORT
ANTALYA	PINE HOUSE	ANTALYA	PALMET RESORT HOTEL
ANTALYA	İNCEKUM SU	ANTALYA	TİTAN SELECT OTEL
ANTALYA	AMBASSADOR PLAZA	ANTALYA	SENTIDO GOLD ISLAND
ANTALYA	KHAN HOTEL	ANTALYA	WHITE CITY RESORT HOTEL & SPA
ANTALYA	SİDE STAR PARK OTELİ	ANTALYA	PORT SİDE RESORT HOTEL
ANTALYA	KILIKYA RESORT ÇAMYUVA OTEL	ANTALYA	AMARA WING RESORT KEMER
ANTALYA	SENSİMAR SİDE RESORT OTEL	ANTALYA	TRENDY PALM BEACH OTEL
ANTALYA	TİMO RESORT OTEL	ANTALYA	SAPHİR RESORT&SPA
ANTALYA	LİDA OTEL	ANTALYA	CLUB BLUE WATERS
ANTALYA	XANTHE RESORT	ANTALYA	PORTO BELLO HOTEL RESORT & SPA
ANTALYA	STARLIGHT CONVENTION CENTER THALASSO&SPA	ANTALYA	PALOMA RENAISSANCE RESORT OTEL
ANTALYA	ROMA BEACH RESORT&SPA	ANTALYA	ROSE RESIDENCE BEACH
ANTALYA	FAME RESİDENCE OTEL	ANTALYA	CRYSTAL HOTELS DE LUXE RESORT &SPA
ANTALYA	LETOONİA GOLF BELEK	ANTALYA	PAPİLLON ZEUGMA
ANTALYA	SELİN OTELİ	ANTALYA	AYDINBEY KINGS PALACE OTEL
ANTALYA	DİZALYA PALM GARDEN OTEL	ANTALYA	TRENDY VERBENA BEACH
ANTALYA	LİMAK LİMRA	ANTALYA	ARYCANDA OTEL
ANTALYA	ÇENGER BEACH RESORT OTEL	ANTALYA	CORNELIA DE LUXE RESORT
ANTALYA	KATYA HOTEL	ANTALYA	SENTIDO PERİSSİA HOTEL SİDE
ANTALYA	SİDE BREEZE OTEL	ANTALYA	MARITIM PINE BEACH RESORT
ANTALYA	HOTEL SİDE STAR BEACH	ANTALYA	TT HOTELS BELEK
ANTALYA	GLORİA VERDE RESORT	ANTALYA	CRYSTAL PALACE FAMILY RESORT
ANTALYA	ARUM OTELİ	ANTALYA	LİMAK ATLANTİS OTEL
ANTALYA	ROYAL ATLANTİS SPA & RESORT	ANTALYA	THE SENSE DE LUXE HOTEL
ANTALYA	LEODİKYA RESORT OTEL	ANTALYA	OTEL TURAN PRINCE RESİDENCE
ANTALYA	ADENYA HOTEL & RESORT	ANTALYA	BARUT LARA RESORT
ANTALYA	NOVUM GARDEN SİDE	ANTALYA	BAİA LARA HOTEL
ANTALYA	HOTEL SEASHELL RESORT &SPA	ANTALYA	CONCORDE DE LUXE RESORT
ANTALYA	COMMODORE ELİTE SUİTES&SPA	ANTALYA	RUBİ PLATINUM SPA RESORT & SUİTES
ANTALYA	MAXX ROYAL KEMER	ANTALYA	OTIUM ECO CLUB SİDE
ANTALYA	KARMİR RESORT & SPA HOTEL	ANTALYA	RİXOS DOWNTOWN ANTALYA
ANTALYA	ALVA DONNA BEACH RESORT COMFORT	ANTALYA	XANADU RESORT OTEL
ANTALYA	LİBERTY HOTEL LARA	ANTALYA	SİRENE BELEK
ANTALYA	FAME RESİDENCE LARA	ANTALYA	CALİMERA KAYA SİDE OTEL
ANTALYA	BOTANİK PLATINUM	ANTALYA	TRENDY HOTELS ASPENDOS BEACH
ANTALYA	LİMAK LARA DE LUXE HOTEL & RESORT	ANTALYA	VOYAGE BELEK
ANTALYA	BOTANİK OTEL	ANTALYA	CALISTA LUXURY RESORT OTEL
ANTALYA	ROYAL WİNGS HOTEL	ANTALYA	CLUB CALIMERA SERRA PALACE
ANTALYA	HOTEL SİDE STAR RESORT	ANTALYA	ROYAL DRAGON HOTEL
ANTALYA	ADAM & EVE OTEL	ANTALYA	ROYAL ALHAMBRA PALACE
ANTALYA	AKRA BARUT OTEL	ANTALYA	VON RESORT
ANTALYA	DELPHİN DİVA OTEL	ANTALYA	RİXOS TEKİROVA OTEL
ANTALYA	PALOMA OCEANA RESORT	ANTALYA	CRYSTAL SUNSET LUXURY RESORT & SPA
ANTALYA	IC GREEN PALACE	ANTALYA	ELA QUALITY RESORT OTEL
ANTALYA	DELPHİN DELUXE RESORT	ANTALYA	TITANIC DELUXE BELEK
ANTALYA	ROYAL TAJ MAHAL	ANTALYA	BEL CONTİ RESORT
ANTALYA	SHERWOOD BREEZES RESORT OTEL	ANTALYA	GRANADA LUXURY RESORT & SPA
ANTALYA	IC HOTEL SANTAİ	ANTALYA	ROYAL HOLIDAY PALACE
ANTALYA	CRYSTAL SUNRISE QUEEN LUXURY	ANTALYA	CRYSTAL PARAİSO VERDE RESORT &

	RESORT & SPA		SPA
ANTALYA	VOYAGE SORGUN	ANTALYA	ALVA DONNA
ANTALYA	CRYSTAL PALACE LUXURY RESORT & SPA	ANTALYA	SUENO HOTELS BEACH SIDE
ANTALYA	CRYSTAL TATBEACH GOLF RESORT & SPA	ANTALYA	DELPHIN IMPERIAL LUXURY RESORT
ANTALYA	MİRAGE PARK RESORT	ANTALYA	ALVA DONNA WORLD PALACE
ANTALYA	QUEEN'S PARK RESORT OTEL	ANTALYA	CRYSTAL HOTELS ADMİRAL RESORT SUITES & SPA
ANTALYA	ASKA LARA RESORT&SPA	ANTALYA	CRYSTAL WATER WORLD RESORT&SPA
ANTALYA	SPICE HOTEL&SPA	ANTALYA	TT HOTELS WATER WORLD
ANTALYA	MARTİMYRA	ANTALYA	WOW KREMLİN PALACE
ANTALYA	SUSEŞİ LUXURY RESORT	ANTALYA	ROBINSON CLUB NOBİLİS GOLF OTEL
ANTALYA	BELAZUR RESORT&SPA	ANTALYA	MAXX ROYAL BELEK
ANTALYA	BELLİS DELUXE HOTEL	ANTALYA	REGNUM CARYA GOLF & SPA RESORT
ANTALYA	DELPHİN PALACE	ANTALYA	CORNELIA DIAMOND GOLF RESORT&SPA
ANTALYA	MARİTİM PİNE BEACH RESORT	ANTALYA	ANTALYA GOLF CLUB KEMPİNSKİ HOTEL THE DOME
ANTALYA	LETOONİA GOLF BELEK	BURSA	SHERATON BURSA HOTEL ALOFT BURSA
ANTALYA	FLORA GARDEN BEACH CLUB HOTEL	BURSA	SHERATON BURSA HOTEL ALOFT BURSA
ANTALYA	ŞAMPİYON TURİSTİK TESİSLERİ	BURSA	HILTON BURSA CONVENTION CENTER SPA - HAMPTON BY HILTON BURSA
ANTALYA	PIRATE'S BEACH CLUB	BURSA	CROWNE PLAZA BURSA CONVENTION&THERMAL SPA
ANTALYA	CLUB BLUE WATERS	ÇANAKKALE	HOTEL DES ETRANGERS
ANTALYA	AMARA CLUB MARİNE NATURE OTEL	DENİZLİ	DEDEMAN PARK DENİZLİ
ANTALYA	ŞAH INN PARADISE	DENİZLİ	SPA HOTEL COLOSSAE THERMAL
ANTALYA	LİMAK LİMRA	ERZURUM	PALAN OTEL
ANTALYA	SİMENA SUN CLUP	ERZURUM	SWAY HOTELS
ANTALYA	PALOMA GRİDA VİLLAGE & SPA	ESKİŞEHİR	ARUS HOTEL
ANTALYA	KEMER HOLIDAY CLUB	ESKİŞEHİR	RIXOS HOTEL ESKİŞEHİR
ANTALYA	CRYSTAL NİRVANA LAGOON VİLLAS & SUITES	GAZİANTEP	DEDEMAN PARK GAZİANTEP
ANTALYA	STARLIGHT CONVENTION CENTER THALASSO&SPA	GAZİANTEP	DEDEMAN GAZİANTEP HOTEL & CONVENTION CENTER
ANTALYA	CLUB NENA	GAZİANTEP	TUĞCAN OTELİ
ANTALYA	CRYSTAL HOTELS FLORA BEACH	GİRESUN	OTEL NEW JASMIN
ANTALYA	PARK KİMEROS TATİL KÖYÜ	HATAY	FOURWAY HOTEL
ANTALYA	RIXOS PREMIUM BELEK	HATAY	BÜYÜK ANTAKYA OTELİ
ANTALYA	RİU KAYA BELEK - RİU KAYA PALAZZO	HATAY	ONTUR OTELİ
AYDIN	KORUMAR HOTEL DE LUXE	HATAY	GÜNGÖR OTTOMAN PALACE THERMAL RESORT
AYDIN	PALMWINGS BEACH RESORT & SPA - KUŞADASI	İSTANBUL	HOTEL SULTANIA
AYDIN	SEA LIGHT RESORT HOTEL	İSTANBUL	GEZİ HOTEL BOSPHORUS
AYDIN	DOUBLE TREE BY HILTON KUŞADASI	İSTANBUL	PARK HYATT İSTANBUL MAÇKA PALAS
AYDIN	PINE BAY HOLIDAY RESORT	İSTANBUL	DEDEMAN PARK BOSTANCI OTEL&CONVENTION CENTER-DEDEMAN PARK BOSTANCI
BOLU	GAZELLE RESORT	İSTANBUL	HAMPTON BY HILTON KAYAŞEHİR
BURSA	HILTON BURSA CONVENTION CENTER SPA - HAMPTON BY HILTON BURSA	İSTANBUL	YAŞMAK SULTAN OTELİ
İSTANBUL	İSTANBUL ANTİK OTEL	İSTANBUL	RADISSON BLU HOTEL İSTANBUL-ŞİŞLİ
İSTANBUL	HİLTON PARKSA OTELİ	İSTANBUL	WYNDHAM GRAND İSTANBUL EUROPE
İSTANBUL	RAMADA ENCORE BAYRAMPAŞA	İSTANBUL	HILTON İSTANBUL KOZYATAĞI CONFERENCE CENTER & SPA
İSTANBUL	RADISSON BLU HOTEL İSTANBUL PERA	İSTANBUL	RAMADA PLAZA İSTANBUL TEKSTİL KENT
İSTANBUL	PARK INN BY RADISSON İSTANBUL ATATÜRK AIRPORT OTEL	İSTANBUL	RADISSON BLU CONFERENCE & AIRPORT HOTEL İSTANBUL
İSTANBUL	HOTEL SUADİYE	İSTANBUL	CROWNE PLAZA İSTANBUL ASIA
İSTANBUL	THE PRESIDENT OTELİ	İSTANBUL	GRAND HYATT İSTANBUL

İSTANBUL	THE MARMARA PERA	İSTANBUL	WYNDHAM GRAND İSTANBUL LEVENT
İSTANBUL	HILTON GARDEN INN İSTANBUL GOLDEN HORN	İSTANBUL	İSTANBUL POLAT RENAISSANCE OTEL
İSTANBUL	BİZ CEVAHİR OTEL	İSTANBUL	HİLTON OTELİ
İSTANBUL	CONRAD OTELİ	İSTANBUL	SILENCE İSTANBUL HOTEL CONVENTION CENTER
İSTANBUL	RADISSON SAS BOSPHORUS	İSTANBUL	FOUR SEASONS HOTEL
İSTANBUL	THE ST. REGIS İSTANBUL	İSTANBUL	THE SOFA OTEL
İSTANBUL	ATİK PAŞA FOUR SEASONS	İSTANBUL	PERA PALACE HOTEL JUMEIRAH
İSTANBUL	ESER OTEL PREMIUM & SPA	İSTANBUL	HILTON İSTANBUL BOMONTI HOTEL & CONFERENCE CENTER
İSTANBUL	RAMADA PLAZA İSTANBUL	İZMİR	BÜLBÜLYUVASI BUTİK OTEL
İSTANBUL	ELİTE WORLD BUSINESS	İZMİR	GRIFFON BOUTIQUE HOTEL
İSTANBUL	DİVAN İSTANBUL	İZMİR	ONTUR OTEL İZMİR
İSTANBUL	RADISON BLU HOTEL İSTANBUL ASIA	İZMİR	MÖVENPICK HOTEL İZMİR
İSTANBUL	LİMAK EURASIA LUXURY HOTEL	İZMİR	BOYALIK BEACH OTEL
İSTANBUL	HOLIDAY İNN İSTANBUL CITY	İZMİR	CACTUS HOTELS CLUB YALI RESORT
İSTANBUL	RENAISSANCE İSTANBUL POLAT BOSPHORUS HOTEL	İZMİR	PALOMA PASHA OTEL
İSTANBUL	MIRACLE İSTANBUL ASIA HOTEL	İZMİR	RADISSON BLU RESORT & SPA ÇEŞME
İSTANBUL	DİVAN İSTANBUL ASIA OTEL	İZMİR	İZMİR HİLTON OTELİ
İSTANBUL	DOUBLETREE BY HİLTON İSTANBUL MODA	İZMİR	SWISS OTEL GRAND EFES
İSTANBUL	MÖVENPICK HOTEL İSTANBUL	MUĞLA	GRAND YAZICI CLUB TURBAN
İSTANBUL	DEDEMAN PARK BOSTANCI OTEL&CONVENTION CENTER-DEDEMAN PARK BOSTANCI	MUĞLA	TT HOTELS TROPICAL
İZMİR	PALOMA CLUB SULTAN	MUĞLA	TT HOTELS PALACE
İZMİR	AQUA FANTASY WORLD OTEL	MUĞLA	SİRENE LUXURY BODRUM
İZMİR	ALAÇATI BEACH RESORT & SPA	MUĞLA	RAMADA RESORT BODRUM OTELİ
İZMİR	TAV AIRPORT HOTEL İZMİR	MUĞLA	VOYAGE BODRUM
İZMİR	AQUA FANTASY AQUA PARK ŞCLUB HOTEL	MUĞLA	ANGEL'S MARMARIS OTEL
İZMİR	PIRIL OTEL	MUĞLA	KEMPİNSKİ BARBAROS BAY RESORT
İZMİR	WYNDHAM GRAND İZMİR ÖZDİLEK	MUĞLA	RA TT HOTELS SARIGERME
İZMİR	SHERATON ÇEŞME HOTEL RESORT&SPA	MUĞLA	SEA GARDEN
İZMİR	ALTIN YUNUS RESORT & TERMAL HOTEL ÇEŞME	MUĞLA	D-RESORT GRAND AZUR
KAYSERİ	RADISSON BLUE HOTEL KAYSERİ	MUĞLA	LA BLANCHE OTEL
KOCAELİ	NARKÖY	MUĞLA	KEFALUKA RESORT OTEL
KOCAELİ	RAMADA PLAZA İZMİR	MUĞLA	WORLD OF WONDERS BODRUM RESORT
KONYA	HILTON GARDEN INN KONYA	MUĞLA	HİLTON DALAMAN GOLF RESORT&SPA
KONYA	DEDEMAN KONYA	MUĞLA	ECE SARAY MARİNA&RESORT
KONYA	RİXOS KONYA	MUĞLA	SEA GARDEN
KÜTAHYA	HİLTON GARDEN INN KÜTAHYA	MUĞLA	VOYAGE TÜRKBUKÜ
MALATYA	DOUBLE TREE BY HILTON MALATYA	MUĞLA	BELCEKİZ TATİL KÖYÜ
MARDİN	HİLTON GARDEN INN MARDİN	MUĞLA	ERSAN
MERSİN	OLBİOS MARİNA RESORT	MUĞLA	VOYAG TORBA
MUĞLA	CITY UNIQUE HOTEL FETHİYE	MUĞLA	LIBERTY HOTELS LYKIA & SENTİDO LYKIA RESORT
MUĞLA	YACHT CLASSIC	NEVŞEHİR	FRESCO KONAKLARI
MUĞLA	LIBERTY HOTELS HİSARÖNÜ	NEVŞEHİR	GAMİRASU CAVE HOTEL
MUĞLA	ATA PARK OTEL	ORDU	YALIHAN ARI OTEL
MUĞLA	CETTIA BEACH RESORT	ORDU	BALIKTAŞI CITY HOTEL
MUĞLA	MONTANA PINE RESORT OTEL	ORDU	HAMPTON BY HILTON ORDU
MUĞLA	MAGNIFIC OTELİ	ŞANLIURFA	HİLTON GARDEN INN ŞANLIURFA
MUĞLA	GRAND CETTİA	ŞANLIURFA	EL-RUHA OTEL
MUĞLA	LIBERTY HOTELS LYKIA & SENTİDO LYKIA RESORT	ŞANLIURFA	ŞANLIURFA DEDEMAN OTEL
SAKARYA	NG SAPANCA WELLNESS&CONVENTION	TRABZON	ZORLU GRAND HOTEL
SİNOP	SİNOP ANTİK OTEL	YALOVA	LİMAK THERMAL BOUTIQUE HOTEL
ZONGULDAK	HOTEL DEDEMAN ZONGULDAK		

2.3.4.Sosyal Sorumluluk Uygulamaları

Son yıllarda tüm dünyada doğanın alarm vermesiyle birlikte farkında olunmaya başlanmış ve bu konuda çalışmalar hızlanmıştır. Bu kapsamda Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi kapsamında Kyoto Protokolü imzalanmıştır. Bu protokolü imzalayan ülkeler, karbon dioksit ve sera etkisine neden olan gazların salınımını azaltmaya veya bunu yapamıyorlarsa salınım ticareti yoluyla karbon azaltım sertifikası satın almaya söz vermişlerdir (Tutar, 2015). Bu farkındalıkla birlikte Türkiye’de bazı otellerin yapmış olduğu ilk uygulamalar aşağıda yer almaktadır:

- Calista Luxury Resort Hotel, Antalya Belek’te bulunan, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan, çevre konusunda ilk kez verilen “Yeşil Yıldız” sembolünü Türkiye’de 2009 yılında kazanan ilk otel olmuştur.
- Best Western The President Hotel ise “Yeşil Yıldız” belgesini 2010 yılında almaya hak kazanan ikinci otel olmuştur (Seyhan ve Yılmaz, 2010).
- Gloria Otelleri kurumsal sosyal sorumluluk projeleri adı altında çalışanları ile birlikte çevreye yaptığı katkılarla dikkatleri çekmeyi ve toplumsal farkındalığı artırmayı hedeflemektedir. Turizm işletmeciliği bünyesinde yaptığı çevre bilincini geliştirmekle kalmayıp hayvanlar içinde sorumluluk faaliyetinde bulunmaktadır.
- Çırağan Palace Kempinski Otel kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri eğitim, çevre, kültür ve sanat ile yaşlılar/yardıma ihtiyacı olanlar olmak üzere dört grupta ele alınmıştır. Çevre ile ilgili projeleri arasında; Çırağan Palace Kempinski İstanbul, “Kempinski Yeşil Girişimi”, Çırağan Palace Kempinski İstanbul, toplumsal sosyal sorumluluk projesi kapsamında Kempinski grubunun 2012 başında tanıtımını yaptığı “Green Inspiration by Kempinski/Kempinski Yeşil Girişimi” programı çevreyi korumaya yönelik faaliyetlerinin hızlandırmıştır (Sağır ve Türkeri, 2015).

Sosyal sorumluluk kapsamında dünyada yapılan çalışmalar incelendiğinde farklı sonuçlar da görülmektedir. Çevreye duyarlılık uygulamalarında politik ve yasal baskıların uygulamada daha etkili olduğu görülmektedir. Örneğin; Meksika’da konaklama işletmeleri üzerine yapılan bir araştırmada, otel yöneticilerinin çevreye duyarlı uygulamaları benimsemelerinde tüketici talebinden ziyade politik ve yasal baskıların daha büyük bir etken olduğu saptanmıştır. Ayrıca Çin’de otellerin elektrik tüketiminin devlet tarafından belirli bir kotaya bağlanması, kota aşıldığı takdirde otellerin enerji kaynaklarının kesilmesi de yasal baskının diğer bir örneği olarak değerlendirilebilir (Atay ve Dilek, 2013).

2.3.5. Dünyada Turizm Sektöründeki Diğer Yeşil Sertifika Programları

Turizm sektöründe çevre duyarlılığı kapsamında tüm dünyada uygulanan farklı programlara da bulunmaktadır. Bu kapsamda turizm sektöründeki diğer yeşil sertifika programları aşağıda verilmektedir.

- Genel Yönetim Sistemleri, ISO ve EMAS: ISO 14001 uluslararası avantajlara sahiptir ama detaylı gereksinimleri kontrol etmeyi uygulamaz. Detaylar otel yönetimi tarafından devamlı gelişimi destekleyici şekilde taahhüt edilerek kurgulanır.
- Eko - Verimlilik, LEED ve BREEAM: Uluslararası ve gelişmekte olan LEED ve ona benzer akreditasyonlar ağırlıklı olarak eko verimlilik üzerinde odaklanır. Örneğin, otel binasının enerji tüketiminin yönetilmesi gibi sayılabilir. Bu tür akreditasyonların otel misafirleri tarafından az da olsa “marka bilinirliği” vardır.
- Endüstriye Özgü; Nordic Swan, EU Flower ve Green Failte: Otelere özel birçok uluslararası akreditasyonlar bulunmaktadır; bunlardan bazılarının ulusal eğilimleri vardır. İrlanda’da Green Failte’nin kısıtlı bir coğrafya için geçerli olması, İskandinavya’da Nordic Swan’nun kısıtlı bir marka bilinirliğinin olması gibi açıklanabilir. Turist konaklama servisleri bu konularda EU Flower’i adres gösterir (Tutar, 2015).

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm sektörü, sürdürülebilirlik ilkelerini benimsememesi halinde nüfusu hızla artan ve doğal kaynakları hızla tükenen dünyada en derinden etkilenecek sektörlerin başında gelmektedir. Sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için her şeyden önce doğal kaynakların özgün değerlerini kaybettirmeden kullanımı oldukça önem arz etmektedir. Günümüzde, küresel ısınmanın artmasıyla birlikte, çevre bilinci ve çevreye duyarlılık çalışmaları da önem kazanmaktadır. Dünyada yaşanan söz konusu gelişmelere bağlı olarak, uluslararası kabul gören şartlar belirlenmiş ve diğer gelişmeler de dikkate alınarak önlemler alınmaya başlanmıştır. Bu kapsamda çevreye duyarlı konaklama işletmeleri için çeşitli projeler başlatılmıştır.

Bir turizm faaliyetinin iyi yönetilebilmesi için uzman kişilerle işbirliği, denetim ve katılımcıların desteği önemlidir. Son dönemlerde çevre bilinci artan bir tüketici profiline oluştuğu düşünülürse, işletmelerin kendilerini yenilemeleri ve küresel rekabet karşısında ayakta durabilmeleri için çevreye yönelik etkilerini en aza indirmeleri gerekmektedir. Turizm işletmelerinin faaliyette buldukları çevre ve çevre imkânlarından faydalanarak varlıklarını devam ettirdikleri düşünüldüğünde, çevrede bulunan paydaşlara karşı sorumlulukları büyük önem arz etmektedir. Ayrıca, tüketicilerdeki değişen ve gelişen çevre bilincinin her sektörde olduğu gibi turizm işletmeleri üzerinde de büyük etkisi olduğu varsayılarak hareket

edilmelidir. Tüketicilerin bu kaygılarının giderilmesi için doğa yeniliğine doğru giden işletmelerin sosyal sorumluluk anlayışı içerisinde üretim faaliyet ve uygulamalarını daha çevreci hale getirmelerinin bir zorunluluk olduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla işletme yöneticilerinin ekolojik çevreye olan bakış açılarını biran önce değiştirmeleri ve işletme faaliyetleri ile ilgili kararlar alırken ekolojik çevreyi, karar almayı etkileyen önemli bir faktör olarak değerlendirmeleri dünyanın geleceği açısından çok önemlidir. Dolayısıyla, yeşil pazarlama faaliyetlerinin önem kazandığı ortaya çıkmaktadır. Çevreye duyarlı işletmecilik, çevreye verilen zararı en aza indirmeyi amaçlayan, bu çerçevede üretim süreçlerinde ve diğer fonksiyonel alanlarda değişiklik yaparak çevrenin korunmasında görevlerini yerine getiren işletmelerin benimsediği bir anlayış olarak ifade edilmektedir.

Yeşil Yıldız Çevreye Duyarlılık projesi hakkında işletme sahipleri yeterli bilgiye ve bilince sahip olmalıdır. Bu projenin sektördeki tüm oteller tarafından uygulanmasıyla birlikte sürdürülebilirlik açısından nesilden nesile aktarılan doğal çevreye sahip olunacaktır. Böylece turizm sektörünün arz yönünü oluşturan doğal ortamı da korumuş olacaktır.

KAYNAKÇA

- ACUNER, E. (2015). "Zigana Turizm Merkezinin Sürdürülebilir Turizm Kriterleri Çerçevesinde Yerel Destinasyon Yönetim Örgütleri Tarafından Değerlendirilmesi", *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 1, ss.62-93
- AKDAĞ, G., Güler, O., DEMİRTAŞ, O., DALGIÇ, A., YEŞİLYURT, C. (2014, 4/6 Haziran). Turizm ve Çevre İlişkisi: Türkiye'deki Yeşil Otellerin Gözünden Yeşil Otelcilik Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme", *Türkiye Coğrafyaçılar Derneği Uluslar arası Kongresi*, ss.258-267
- AKIŞ, S. (1999). "Sürdürülebilir Turizm ve Türkiye", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, ss. 36-46
- ARISOY, K. (2014). "Turizm İşletmelerinde Yeşil Yıldız Uygulaması", *Eko Yapı Dergisi*.
- ASLAN, F., ÇINAR, R. (2015). "Yeşil Pazarlama Faaliyetleri Çerçevesinde Kafkas Üniversitesi Öğrencilerinin Çevreye Duyarlı Ürünleri Kullanma Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma", *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, S.9
- ATAY, L., DİLEK, S. E. (2013). "Konaklama İşletmelerinde Yeşil Pazarlama Uygulamaları: IBIS Otel Örneği", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), ss.203-219
- ATEŞOĞLU, İ., TÜRKER, A. (2010). "Konaklama İşletmelerinin Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerine Yaklaşımı: Muğla İli Örneği", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(3), ss. 207-226
- AYTEKİN, P. (2007). "Yeşil Pazarlama Stratejileri", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), ss.1-20
- CAN, E. (2013). "Turizm Destinasyonlarında Sürdürülebilir Turizmin Sürdürülebilir Rekabet Açısından Değerlendirilmesi", *İstanbul Journal of Social Sciences*, ss.23-40
- CAN, M. D. (2008). "Sürdürülebilir Turizm ve Turizm Çeşitliliği Kapsamında Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri: Mersin-Tarsus Örneği, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü", *Uzmanlık Tezi*, Ankara
- CEYHAN, S., ADA, S. (2015). "İşletme Fonksiyonları Açısından Çevreye Duyarlı İşletmecilik", *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 11(26), ss.115-137
- DEMİREL, H. (2010). *Turizmde Sürdürülebilirlik*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü.
- DOLMACI, N., BULGAN, G. (2013). "Turizm Etiği Kapsamında Çevresel Duyarlılık", *E-Journal of Yaşar University*, 29(9), ss.4853-4871
- ERKAN, Ç., TUTAR, F., TUTAR, E., EREN, M. V. (2013). "Yeşil Ekonomi ve Turizm", *Organizasyon ve Yönetim Bilimi Dergisi*, 5(1), 63-72
- ESER, S., DALGIN, T., ÇEKEN, H. (2010). "Sürdürülebilir Kültür Turizmi: Efes Örneği", *Ege Coğrafya Dergisi*, 19(2), ss. 27-34
- GİRİTLİOĞLU, İ., GÜZEL, M. O. (2015). "Otel İşletmelerinde Yeşil Yıldız Uygulamaları: Gaziantep ve Hatay Bölgesinde Bir Araştırma", *Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(40), ss.889-904
- GÜNDÜZ, F. (2004). "Çevre ve Turizmin Sürdürülebilirliği", *Planlama*, Sayı:1, ss.58-66
- KARACA, Ş. (2013). "Tüketicilerin Yeşil Ürünlere İlişkin Tutumlarının İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma", *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 13(1), ss.99-111
- KUDUZ, N. (2011). *Yeşil Pazarlama Faaliyetlerinin Tüketicilerin Satın Alma Davranışlarına Etkilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Üretim Yönetimi ve Pazarlama Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Konya
- MARANGOZ, M., ÖNCE, G. (2003, 16/19 Ekim). "Yeni Bir Pazarlama Anlayışı Olarak Yeşil Pazarlama Stratejisi ve Firma Uygulamalarına Yönelik Örnek Olay İncelemesi", *8. Ulusal Pazarlama Kongresi*, Kayseri
- ÖZKAYA, B. (2010). "İşletmelerin Sosyal Sorumluluk Anlayışının Uzantısı Olarak Yeşil Pazarlama Bağlamında Yeşil Reklamlar", *Öneri*, 9(34), ss.247-258
- SAÇILIK, M. Y., ÇEVİK, S. (2014, 25/27 Eylül). "Çevreye Duyarlı Otelcilik Kapsamında Yeşil Yıldız Uygulaması: Antakya Güngür Ottoman Palace Örneği", *Balıkesir Üniversitesi 9. Uluslar arası Konferans*, Balıkesir
- SAĞIR, M., TÜRKERİ, İ. (2015). "Turizm İşletmelerinde Stratejik Boyutları ile Kurumsal Sosyal Sorumluluk Uygulamaları: Örnek İncelemeler", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(22), ss.283-314
- SEYHAN, G. (2010). "Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Konaklama İşletmelerinde Çevreye Duyarlı Uygulamalar ve Yeşil Pazarlama: Örnek Olay Çalışması (Calista Luxury Resort Hotel- Antalya)", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi*.
- SEYHAN, G., YILMAZ, B. S. (2010). "Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Konaklama İşletmelerinde Yeşil Pazarlama: Calista Luxury Resort Hotel", *İşletme Fakültesi Dergisi*, 11(1), ss.51-74
- TAŞLIÇAY, M. T. (2012). *Turizm İşletmesi ve Turizm Yatırımı Belgesi Başururu Kılavuzu*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü.
- TUĞDEMİR, G., SOĞUKPINAR, H., ÖZBOLAT, M., CERİT, A. G. (2016). "Marina İşletmeleri ve Kullanıcıların Sürdürülebilir Çevreye Etkisi: İzmir İçin Kalitatif Bir Çalışma", *3. Ulusal Deniz Turizmi Sempozyumu*.
- TUSİAD (2012). *Sürdürülebilir Turizm*, Sis Matbaacılık.
- TUTAR, F. K. (2015). "Yeşil Ekonomi, Yeşil Turizm: Türkiye'de Turizm Sektöründe Yeni Trend Yeşillenen Oteller Projesi", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(13), ss.328-352
- TÜRK, M., GÖK, A. (2010). "Yeşil Pazarlama Anlayışı Açısından Üretici İşletmelerin Sosyal Sorumluluğu", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(32), ss.199-220

- TÜRK, M., HARBALIOĞLU, M. (2015). "Konaklama İşletmelerinde Çevreye Duyarlılık", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(14), ss.419-428
- TÜRKER, N., UÇAR, M. (2013). "Konaklama İşletmelerinin Sosyal Sorumlulukları", *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(3), ss.155-183
- ÜSTÜNAY, M. (2008). *İşletmelerin Sosyal Sorumlulukları Çerçevesinde Yeşil Pazarlama Uygulamaları ve Kimya Sektörüne Yönelik Bir İnceleme*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Edirne
- WEB1. Erişim tarihi: 25.06.2016 (<http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,11596/cevreye-duyarlilik-kampanyasi-yesil-yildiz.html>)
- WEB2. Erişim Tarihi: 13.07.16, (<http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,9579/turizm-tesisleri.html>).
- YILDIZ, S. B., KILIÇ, S. N. (2016). "Alman Turistlerin Çevre Bilinci ve Çevre Dostu Otel (Yeşil Otel) Algısının Davranışsal Niyetleri Üzerindeki Etkisi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), ss.2614-2623
- YILMAZ, İ. A., ÜNAL, A., ÇAKIR, G. (2015). "Sürdürülebilir Turizm Literatürü Üzerine Bir Değerlendirme: Türkiye Bağlamı", *Mesleki Bilimler Dergisi*, 4(2), ss.55-83